

SCOLA ROMANA.

Foia pedagogica si didactica

pentru interesele institutelor de cultura si ale organelor acestora.

Edata si redigata de

BASILIU PETRI.

1817

Sabiuu, 11 Novembre v. 1877.

Prenumeratiunile si corespondintiele sunt a se adresá la: Redactiunea „Scólei romane“ in Sábiiu (Hermannstadt, Nagy-Szeben) franco.

Ese odata in septemana, Vineria. Pretiulu pe unu anu 5 fl., pe diametate 2 fl. 50 cr. — Pentru insertiuni: câte 5 cr. de siru si timbrulu.

Formele invetiamentului.

I. Form'a tipica seau aratatória.

Amu dísu, ca form'a invetiamentului este modulu, cumu se introduce unu materialu óre care in spiritulu scolariloru. Modulu celu mai simplu este, de a aratá copiiloru obiectulu cutare. Copilulu 'si întórce privirile asupra obiectului aratatu si astfelu prin sensulu vederei, sub impregiurari inse si cu concursulu celorlalte sensuri elu 'si insusiesce o idee despre obiectulu din intrebare. Acestu modu de instruire e nunumai simplu, ci si fórte scurtu, càci in cele mai multe casuri copii prin o singura aruncatura de ochi se luminéza mai bine, de câtu s'aru poté luminá prin o suma de vorbe góle. Pentru aceea form'a tipica seau aratatória se aplica mai alesu la scolarii incepetori.

Esperinti'a inse ne invétia, ca aratarea singura inca nu este de-ajunsu spre a produce in spiritulu copiiloru intuitiuni destulu de clare si durabile. Ochiulu póte lunecá usioru si iute preste obiecte; in casulu acest'a obiectele nu producu nici o urma in spiritulu scolariloru, seau de si producu, impressiunile suntu usióre si se pierdu indata. Cu impressiuni de aceste inse scól'a nici candu nu-si va poté impleni chiamarea ei. Invetiaturile scólei trebue se devie o proprietate neperitória a scolariloru. Se cere dreptu aceea, cá aratarea celoru de aratatu se se faca dupa anumite regule didactice.

Se póte aratá:

- a) unu obiectu, d. e. unu orologiu, unu animalu, o planta etc.
- b) o activitate, d. e. a cetí, a cantá, a scrie, a desemná etc.

a. Regule la aratarea unui obiectu.

1. Invetiatoriulu va aratá copiiloru — unde nu-mai se póte — obiectulu in natura seau aevea, pentru ca urmandu astfelu, impressiunea e mai viua, intuitiunea mai clara si mai precisa. Asia d. e. avendu invetiatoriulu a vorbí cu scolarii sei despre plugu, nu

va lipsi a aduce in scóla unu plugu anume; totu asia va procede elu, trebuindu a tractá d. e. despre rúndunica, gráu, sare etc. Numai candu obiectulu nu-se póte aratá in natura, fia pentru ca nu-lu avemu, (d. e. unu tunu), seau e prea mare (d. e. unu munte) ori dóra periculosu (d. e. unu ursu), numai atunci invetiatoriulu se va folosi de unu modelu ori de unu desemnu relativu. Asia d. e. nefindu unu munte in apropiare, invetiatoriulu 'si va modelá unulu de lutu seau nasipu câtu se póte mai fidelu, adeca cu culme, cóma, pasu, póla seau pitioru, vale, platou seau podeiu etc. Observamu inse, ca obiectulu in natura e mai bunu de catu modelu, acest'a mai bunu decâtu desemnulu seau icón'a. Trebuindu a se folosi de unu modelu seau desemnu, invetiatoriulu va dá esplicarile relative la marime, forma, colóre etc., pentru cá se nu se produca in spiritulu scolariloru o intuitiune falsa.

2. Invetiatoriulu va aratá numai unu obiectu deodata, pentru cá atentiunea scolariloru se remana concentrata numai asupra obiectului din cestiune. Cu câtu atentiunea e mai concentrata, mai intensiva, cu atátu mai clara, mai precisa si mai durabila va fi si intuitiunea. Cu atentiunea e cá si cu unu ríu: impar-tíndu-se, riulu pierde din afundíme, atentiunea pierde din intensitate; ér de cumu-va icón'a respectiva re-presínta mai multe obiecte, invetiatoriulu va acoperi — cu o cóla de papiru — tóte obiectele, cari nu suntu a se tractá in momentulu acela.

3. Despre copii se póte díce cu totu dreptulu, ca „ochi au, dar nu vedu“, pentru ca ei inca nu suntu deprinsi a privi iute si precisu. Togmai pentru aceea invetiatoriulu, aratandu unu obiectu, va dá copiiloru tempu de-ajunsu spre a-lu privi din destulu si cu tóta atentiunea; almintrea intuitiunea va fi oscura, defecta. Spre scopulu acest'a e bine, cá invetiatoriulu, fiindu-i prin potintia, se-si procure obiectulu respectivu in mai multe esemplare si se-lu distribue printre scolarii spre a-lu poté privi de-aprópe. Acést'a se póte face, candu d. e. vorb'a este de plante mai mici, de insecte etc. In totu casulu invetiatoriulu va fi cu deosebita atentiune la scolarii miopi seau scurti de vedere.

4. La aratarea unui obiectu invetiatoriulu se pune in fačí'a scolariloru, amana nu are de cátu obiectula de aratatu (de cumu-va acest'a se póte tiené in mana), ér ochii sei suntu indreptati mai multu asupra scolariloru, decâtu asupra obiectului. Vai de invetiatoriulu, carele este avisatu a ceti la propunere dintr'o carte ceea ce elu trebuie se impartasiésca scolariloru asupra obiectului de invetiamentu! Elu trebuie se cunósca obiectulu cumu se cade inca de mai inainte si se-si fi precisatu si planulu, dupa care se procedá la aratarea aceuia in scóla. Numai sub condițiunile acestea invetiatoriulu va fi in stare a guverná clas'a cu siguritate, conducându pre scolaru prin indigetari si intrebari surte, dar nimerite a privi pasu de pasu cele ce suntu de privitu la obiectulu din pertractare. In decursulu propunerei invetiatoriulu nu-si paresesce positiunea sa din fačí'a scolariloru decâtu in casu de necesitate, avendu d. e. de a se apropiá de unu scolaru seu de a scrie ori desemná ceva pe tabla. Prin urmare nu-i este permisu nici a se preamblá prin scóla, nici a întorce scolariloru dosulu, si cu atátu mai puşinu a acoperi cu corpulu seu obiectulu de aratatu.

5. Invetiatoriulu nu va trece la altu obiectu, pana candu scolaru nu si-au câstigatu deja o intuitiune clara si precisa despre obiectulu de mai inainte, adeca pana candu scolaru nu au observatu la obiectu tóte acele note, cari se ceru neaperatu, pentru cá ei se póta destinge obiectulu respectivu de alte obiecte omogene.

6. Avendu obiectele tractate note omogene, invetiatoriulu va face pre scolaru a le compará, aratandu mai antaiu notele comune, prin cari adeca obiectele sémena la olalta, dupa aceea notele particularie, prin cari obiectele se deosebescu. Urmandu astfeliu, intuitiunea va fi cu atátu mai clara si mai precisa.

7. Candu vorb'a este, cá copii se cunósca partile unui obiectu, atunci invetiatoriulu va compune succesive in vederea scolariloru obiectulu cutare din partile sale. Asia va procede d. e. la figurile geometrice (cuadratu, oblungu, rombu, romboidu, poligonu etc.), la obiecte artificiale (orologiu, plugu etc.)

8. Intuitiunile, ce copii si-le castiga despre obiectele aratate, numai atunci potemu díce ca suntu destulu de clare, candu copii le potu esprimá prin vorbe. Vorb'a este, care introduce cele vediute in consciint'a nóstra. Candu cine-va díce: „sciu acést'a, inse nu me potu esprimá,“ este semnulu celu mai siguru, ca elu inca nu. scie bine lucrulu cutare, are despre elu numai o idee oscura. Afara de acést'a vorb'a face intuitiunea si mai durabila. Intuitiunea celoru vediute intra in spiritulu nostru prin sensulu vederei, vorb'a seu numele ei inse intra prin sensulu audiuului; va se díca, se unescu astfeliu dóue sensuri spre a cuprinde intuitiunea in sufletu cu atátu mai siguru. Pentru aceea invetiatoriulu va face, cá scolaru se esprime ceea ce au vediutu, in propusetiuni întregi, bine formulate si bine accentuate.

9. Intuitiunile câstigate se se repetiésca adese ori. Adeveratu, ca acést'a nu este aratare; inse prin repetire cele invetiáte se imprima cu atátu mai bine in sufletulu copiiloru.

b. Regule la aratarea unei activitati.

Activitatiile de aratatu in scóla suntu: a scrie, a ceti, a desemná, a cantá, a declamá, a impleti etc. (la lucrurile industriale), a sapá etc. (la lucrurile din gradina etc.), a sari etc. (la gimnastica). Aratarea aici stá intru aceea, ca invetiatoriulu face lucrulu cutare inaintea scolariloru.

1. Ceea ce invetiatoriulu face inaintea scolariloru sei, are se fia cátu se póte mai corect, frumosu si perfectu, pentru cá scolaru se privésca cu placere lucrurile facute si se scie: ce? cátu? si cumu? au se faca seu se imiteze si ei. De aici urméza, cá invetiatoriulu insusi se fia maestru in lucrurile aceste, mai alesu in cele indispensabile, cumu suntu fora indoiéla scrisulu si cetitulu.

2. Invetiatoriulu se atraga neintreruptu atentiuenea scolariloru asupra celoru aratate, pentru ca dela atentiuenea scolariloru depinde si modulu lora de imitatiune. Spre acestu scopu invetiatoriulu va face cele de facutu in fačí'a scolariloru si se va feri se nu le acopere cu corpulu seu. Aici invetiatoriulu ar gresí, candu ar dá numai indigetari generale, din cari scolaru nu s'ar poté întiepti, ci se cere neaperatu, cá elu se faca „in natura“ lucrulu respectivu, si inca antáiu întregu, dupa aceea parte de parte. D. e. aratandu pre „i“, díce: „Acést'a e unu i. Luati sém'a, ca-lu voiu mai face odata! Unde am pusu mai antáiu cret'a? In cotro am mersu? Pana unde? Ce am facutu dupa aceea? Cumu am intorsu aici?“ etc. Seu la cetitu: „Liter'a acést'a se respica asia, — audíti! Cuventulu acést'a se cetesce asia etc.

3. Acumu invetiatoriulu provóca pre scolaru a face si ei cele aratate, si anume cu tóta grigi'a si cátu se póte mai bine. Se combatemu din capulu loculu lucrurile alungate, se spunemu copiiloru, ca asteptamu dela ei totu de-auna lucruri bune, facute cu tóta silinti'a. — Negresítu invetiatoriulu va intempiná multe greutati; cu tóte acestea se nu pregete, a indreptá si ajutá cu iubire pre scolaru, de câte ori ei voru avé lipsa de spriginulu seu. Déca unde-va, apoi de siguru aici se cere dela invetiatoriu pacientia de feru, altmintrea nu potemu asteptá vre-unu progresu imbucuratoriu.

4. Togmai din caus'a acestoru greutati invetiatoriulu va aratá scolariloru numai puşinu deodata. Cu cátu le va aratá mai multu, cu deosebire la inceputu, cu atátu scolaru suntu mai puşinu atenti, se grabescu se gate mai iute si producu unu lucru slabu. Deci: puşinu, dar bine!

5. La aplicarea formei acesteia invetiatoriulu se observe o procedura gradata: cele urmátorie se se bazeze totu deauna pre cele premerse; antáiu *i*, apoi *u*, antáiu *o*, apoi *a*, etc.

6. Invetiatoriulu folosésca-se aici de ajutoriulu scolariloru mai isteti, odata pentru ca densulu nu va poté ajunge pretotindenea si la tóte, apoi pentruca adese scolarii se intielegu intre sene mai bine, de câtu pre invetiatoriu, in urma pentru ca scóla publica constitue o familia, in carea suntu a se practisá tóte virtutile omenesci, intre acestea si virtutea iubirei si ajutorirei imprumutate. Deci invetiatoriu va da invetiaceului slabu de ajutoriu pre unulu mai bunu, carele va avé a-i aratá cutare litera, a-i liniá, etc.

7. Invetiatoriulu nu despereze, déca prestatiunile invetiaceiloru sei nu reesu numai decátu dupa asteptare. Totu inceputulu e greu, si numai deprinderea face pre maiestru. Adese e prudentu, a recunósce si prestatiuni slabe, cu scopu de a imbarbatá pre respectivii la lucrári mai perfecte, cunoscutu fiindu, ca toti incepetorii au lipsa de incredere in poterile loru. Acésta incredere mustrarile dese o sufóca, si scolariulu incepe a crede, ca densulu nu e in stare a face cutare seau cutare lucru. Se fimu deci in privinti'a acést'a cu mare bagare de séma, càci raspunderea e grea! —

8. Lucrurile deprinse odata se nu se dée apoi cu totul uitarei, ci se se repezeze adeseori, grigindu inse, cá cu fiacare repetitiune densele se reésa totu mui frumoése si mai perfecte. Esperinti'a ne dovedesce adese contrariulu: de câte ori scolarii au a face unu lucru mai de multe ori, reproducerele urmatoríe, inlocu de a fi crescendo mai intregi, suntu de regula totu mai defectuósc. Caus'a dupa parerea nóstra e, ca scolarii au o idee falsa despre scopulu acestoru deprinderi, privindu-le adeca de totu atâte sarcine, ce li-se impunu — nu in folosulu loru propriu, ci in cela alu invetiatoriu. Aici avemu detorinti'a, a convinge pre scolari in modu nimeritu despre folósele repetitiuniloru, si a-i ambitiuná, cá se-si faca lucrurile câtu se póte de bine si fora gresiele. Se le spunemu verde, ca asteptamu, cá fiacare productu urmatoriu se fia mai perfectu, de câtu celu precedentu. — Numai asia voru ajunge cu tempu la desteritate, carea sengura produce bucuria si placere spre ocupatiunea cutare.

Omulu,

tractatu din punctu de vedere anatomicu seau alu partiloru sale.

Ce numimu plante? Ce numimu minerale? Ce numimu animale? De cari din acestea e mai aprópe omulu?

Noi amu invetiatu si pana acumu ceva despre omu. Din câte parti principale consta? Numiti-le! Din câte parti principale consta corpulu omenescu? Cari suntu acelea cu numele?

Sciu bine, cá voi toti ati vediutu pre parinti vostri ori pre altu cineva taiandu vre-unu animalu óre care pentru lipsele casnice. Vetí fi observatu la gaina, dupa ce s'a ciupelitu de pene, ori la porcu, dupa pâr-

lire, cá a remasu golu, numai cu pelea, — dupa cumu se díce; ér' dupa ce au fostu desfacute, veti fi vediutu o multíme de parti interne (= din launtru). La multe din acestea parti le sciti numele, si póte si scopulu seau serviciulu, ce-lu aducu ele; multe inse demne (vrednice) de a fi sciute nu le sciti. Asia dara, cá se cunósceți câtu de bine internulu omului, armoni'a dintre acestea parti, locurile, unde-su asiediate, mintea, judecat'a, sufletulu s. a. si din tóte apoi marirea bunului, prea-intieptului si atotu-poternicului D-dieu, cá se-le intielegeti tóte acestea: vomu invetiá in celea urmatoríe despre tóte partile esterne si interne a-le corpului omenescu, precumu si despre schinteia d. dieésca, numita sufletu seau spiritu.

Ati disu, cá partile corpului omenescu suntu: capulu, grumadiulu, trunchiulu si extremitatile. Vomu vorbi mai antáiu asiadara despre capu.

I. Capulu.

Partile capului mai insemnate suntu capatín'a si faci'a. Capatín'a este acést'a (se arata partea din dereptu a capului, pana unde se incepe grumadiulu, pana la urechi, partea de-asupr'a a lui, impreuna si fruntea); ér' faci'a este acést'a (se arata partea dinainte a capului cu ochii, nasulu, buzele, pana la urechi, impreuna si barb'a. Arata-ne capatín'a la vecinulu teu din drépta — G.! Arata-ne tu faci'a! Cu ce e acoperita capatín'a? Afóra de? (de frunte). Cumu se numescu ómenii, caror'a le lipsesce perulu de pre capatín'a? (plesiuvi). De ce colóre este perulu?

Ce colóre are perulu ómeniloru betrani? Cumu se numesce perulu atunci? (caruntu; a onorá pre betrani; istoriór'a relativa din biblia.) Are si faci'a peru? Pre unde? Pre unde nu? Din ce crescú perii? (din pele). In ce e involuitu deci capulu? — Ce cuventu e pele? (din gramatica: comunu seau apelativu). Ce cuventu e peru? (colectivu). Perii crescú. Ei au nesce gauritie mici pre din launtru, prin cari 'si tragu nutrementulu. Ce feliu de tievi suntu acestea? (din fisica: capilarie). Cumu pórtá ómenii perulu? Ce foloseése elu? Cumu e mai bine: se fia perulu lungu ori tunsu? Cumu se grigesce si cultivéza perulu?

Pipaiti-ve capatín'a! Se sémte ea tare ori móle? (tare). Carea e caus'a? (ósele, cari suntu tari). Medicii, cari au sectionatu seau au taiatu ómeni, au cercetatu si au aflatu, ca capatín'a constá din 6 óse. Acelea suntu: dóua in crescetú, dóua de laturi la temple, unulu alu fruntii si altulu alu cefei. Tóte acestea suntu incopciate intre sine prin marginele loru in forma de dinti. Acestea ósa suntu turtite si pentru aceea form'a capului e ovala.

In capatina suntu creerii. Sciu, ca fiacare din voi a vediutu ceeri, nu inse de omu. Eu ve voiú spune despre a omului, cari suntu imbracati in trei pelitie: cea de asupr'a mai grósa, a dóua numita pelea painingului, càci sémena cu rociulu atarui animalu, ér' cea de desubtu numita móle. Se destingu creeri si

creerăsi. Ceia suntu mai mari si asiediati in partea dinainte de-asupra, cestia suntu mai mici si stau in partea din dreptu — din diosu — a capătinei. (Seau luatu creerii dela o gaina impreuna cu peliti'a, in carea suntu imbracati si s'au aratatu copiiloru). Eca asia suntu ei asiediati in capatina si la omu, in câtu partea acést'a vine inainte, ér' acést'a indereptu, acést'a de-a drept'a, acést'a de-a stâng'a, acést'a de-a asupr'a si acést'a de desubtu (se arata). Cugeti, cá-su despartiti prin midilocu in dóue parti, din cari un'a vine de-a drépt'a si alt'a de-a stâng'a. Asia e si la omu. Creerii constau din parti mai multu seau mai puçinu rotunde, numite lobule, — éca-le; ér' suprafaçia loru ni-se arata cá scobita si prevediuta cu mai multe linie strêmbé. Priviti colórea loru, carea inca aduce cu acelor'a a omului. Ea e pre de asupr'a cenusia; ér' in laintru alburia.

Ei dau nascere vederei, audirei, mirosirei, gustarei si pipairei. Voi'a, mintea, judecat'a, — tóte acestea suntu nutrite si sustienute de ei. Cugetati acumu, de câta insemnatate suntu ei! Câtu de intieptiesce s'a ingrigitu bunulu D-dieu, cá creerii se fia aperati prin scutul de ósa de multele pericule, la câte ar' fi supusi fóra de ele! De câte ori in viétia nu s'ar periclitá ei, déca nu ar' avea unu adapostu asia de siguru?! La omu creerii suntu mari, incâtu in proportiune cu marimea lui nici la unu animalu nu suntu asiã de mari. Asia dara vedeti si aici, cá si cu creerii omulu intrece pre alte animale!

A dóu'a parte a capului amu disu, cá se nu mesce — cumu, F.? (façia). Care parte a capului se numesce façia? Din ce parti se forméza acést'a? (din ochi, urechi, gura, têmples, nasu, falc'a de-asupr'a si cea de desubtu s. a.) Arata-le tóte acestea la vecinulu teu din stâng'a — B.! Façia constá din 14 ósa, afóra de dinti, pr. osulu nasului s. c. a. Falc'a de-a asupr'a constá din mai multe ósa, cea de desubtu numai din unulu singuru de form'a unei potcove. Cu ce e acoporita capetîn'a capului? Nu e totu asia si cu façia? Ce numimu barba (perulu)? Ce mustatie? Unii ómeni suntu la façia albi, altii? (negri, rosi). Unii suntu frumosi, altii? (uriti). Ómenii, cari au tóte partile façadei, cumu trebue, nici prea mari, nici prea mici, pr. ochi, nasu, gura s. a. dicemu, cá au façia proportionata. Cari ómeni au façia neproportionata? (cari n'au partile façadei proportionate).

Unde-su asiediati dintii? (in falci). Maselele? Ce numiti dinti? ce masele? Dintii constau din 3 parti: din radecina, carea e infipta in falca, din gátulu dintelui si din coróna. Care e corón'a? Care gátulu? Materi'a, din carea-su compusi dintii, e de trei specie mai insemnate: partea din afóra se numesce smaltu, cea de sub ea — tare cá si smaltulu — se numesce ivoriu, si cea din midiloculu fluidu, numita sêmburele dintelui.

Omulu mare are in fia care falca dinti si masele: 16. Câti in amendóne? In midiloculu falciloru,

atátu de asupr'a câtu si de desubtu suntu in numeru de câte 4, in fiacare falca, dintii taiatori s'au incisivi. Câti suntu de toti? (8). Pentru ce se numescu taiatori? (pentru-cá cu ei taiamu bucatele). Ce forma au? De-a drépt'a câtu si de a stâng'a loru, in fiacare falca, este câte unu dinte mai ascutitu, care séména cu a-lu caniloru, numiti dinti canesci seau canini — colti. Câti cu cei incisivi? ($8 + 4 = 12$). Dupa dintii canini de-a drépt'a si de-a stâng'a in ambe falcile suntu câte dóue masele dinainte seau premolari. Câte de tóte? (8). Cu cei de mai inainte? (20). In capetele falciloru atátu de-a drept'a câtu si de-a stâng'a suntu câte 3 masele seau molari. Câti de toti? (12). Câti cu cei de mai inainte? (32). Cu maselele macinam bucatele, cá cu pétr'a morii, de acolo si-au si luatu numele. Aratati, cari suntu incisivii, cari caninii, cari molarii, la B. I.! Falc'a din diosu se misca, cea de asupra nu. Cercati!

Se nasce copilulu cu denti? Candu si-i capeta? (i resaru la a sieptea luna dela nascere, la altii mai timpuriu, ba unii copii se nascu cu dintii esiti). Mai antáiu resaru incisivii si inca in falc'a din diosu. Acesti dinti si aceste masele se numescu a-le laptelui. Remane copilulu totu cu acestia? (nu remane, cáci scimu, ca se schimba). Dintii se schimba la a-lu sieptelea anu si inca incisivii din falc'a din diosu mai antáiu. Ei incéta cu schimbarea de comunu in anulu a-lu 17—18. Acesti dinti se numescu stabili, pre cari ómenii i au si la betranetie, déca si-i-au grigitu bine, din contra vedemu ómeni tineri, inca pre la a-lu 30 anu a-lu etatiei, fora de dinti si suferindu de dorerea maseleloru, carea e unulu din morburele celea mai crancene. Copii 'su morbosi si candu li-se schimba dintii. Cumu trebue se-si grigésca unu copilu dintii, cá se-i aiba pana la betranetie? (se nu manance fierbinte, se nu sdrobésca in ei obiecte tari, se-i curatiésca).

Ce se mai afla inca in gura? (limb'a). Ce e ea? Ea e o bucata de carne de o forma anumita. Cumu e ea: lunga seau scurta? Care capetu e liberu? Care legatu? La ce folosesce? Ea mesteca bucatele. La ce ne mai ajuta? (la vorbire, cantare, la gustare). Ce insemnéza: „taia pop'a limba?“ Cu ce mai gustamu afóra de limb'a? (cu cerulu gurei).

Ascultati! Ve voiu spune, cumu se intempla gustarea. La façia limbei si a cerului gurei se finescu o multime de nervi, cari 'su nesce fire subtiri si fórté sêmtitórié. Acestea se continua de aici pana la creeri. Bucatele, cari le introducemu in gura, contienu in sene sucu. Acestu sucu atinge capetele acestoru nervi, cari fiindu fórté sêmtitóri, impartasiescu acést'a creeriloru, cá si candu ar' pâri pre cinev'a. Creerii iéu cunoscientia despre acést'a stare si facu cunoscutu si sufletului, care cá unu domnitoriu alu trupului voiesce se scie de tóte, ce se intêmpla in elu. Dar acést'a impartasire se face cu tóta credinti'a de unulu la cela-alaltu asia, in câtu atát'a sciu nervii din suprafaçia limbei si a cerului gurei, câtu scie si

sufletulu despre gustulu ce-lu are cutare s'au cutare bucata ori beutura. In modulu acest'a gustamu. Dî si tu odata, cumu se intempla gustarea H.! Tu R.! etc.

Aprópe de urechi in gura, sub limba si sub masele, se afla nesce vase mici, multe langa olalta, in cari se forméza materi'a numita scuipatu — saliva. Acést'a este mai multu seau mai puçinu cleiósá. Ésa mai multa, candu miscamu gura, d. e. candu mancamu etc. Nutrementulu dusu in gura 'lu taiamu, sdrobimu si mestecamu prin ajutoriulu dintiloru, maseleloru si limbei. Miscandu-se tóte partile din gura, se forméza multa saliva. Ea móia bucatele, si fiindu lipiciósá, face din meruntisiurile acelea galusce, cari luneca pre gátu, de órace saliv'a e si lunecósá. Dicitu acést'a G.! S.!

Ce numimu n asu? Din ce consta? Cumu se numescu celea dóue gaure? Narile comunica cu gur'a. De unde sciti acést'a? Ce facemu noi cu nasulu? (mirosimu, ne ajutam la cantare). In suprafaçi'a interna a nariloru é' se finescu nervi de ai mirosului, cari se continua pana la creeri. Mirosulu cumu se intempla asiadara? (Se provóca unulu din cei mai buni scolari, care ajutatu in câtu-va de invetiatoriu, va resolvi tem'a odata, apoi se provóca altulu s. m. d. se póte dá si cá ocupatiune scripturistica). E totu un'a gustulu cu mirosulu? Este de lipsa, cá candu gusta omulu, se puna in lucrare si mirosulu si din contra? Cumu se strica gustulu? Cumu mirosulu? (prin necuratirea nasului, prin nespalarea guréi, prin pipare, beuturi s. a.; se se recomande copiiloru a portá o batista).

Despre ómeni se dîce, cá au gustu bunu si candu nu gusta nimica cu gur'a. Candu copilulu e totu de-a un'a curatu la vestminte, candu cartile si scrisorile sale s. a. le pune in scóla la loculul loru, nu le rumpe, atunci se dîce despre elu; cá are gustu bunu. Candu unu omu 'si face o casa frumósá si o pune in rondu bunu; candu 'si cultivéza d. e. gradin'a astfeliu, incátu ea place tuturoru privitoriloru; candu se scie imbracă frumosu chiar si cu haine mai simple: despre acel'a se dîce cá are gustu bunu. Aici cuvéntulu „gustu“ se ié in intielesu alegoricu seau figuratu.

(Va urmá).

Scótele romane si episcopi'a romana in Dobrogea.

Dupa ce, eu subscrisulu, cu ocaziunea caletoriei mele prin Turci'a européna (1870—1875), spre a cercetá pre Romanii locuitori acolo, si starea vietuiri loru a o cunósce; unde in provinci'a Dobrogea gasiiu 27 comune romane, pre care tóte, in unulu din articuli precedinti din acésta fóia*), le specificaiu cu numerulu familielor, ce cuprinde fia-care din aceste 72 comune; — é' in pregiurulu Vidinului aflaiu alte 64 comune, preste totu 136 comune in Dobrogea si

Bulguri'a; ma tóte aceste comune curatu romane, unde suntu câte puçini Bulgari amestecati cu Romanii; si din aceste 136 comune romane, unele suntu fórté mari si populate, de 200, 300, pana si de 600 familii romane un'a, cum este Turtucaia, preste apa de Olteniti'a, comuna de 625 familii, din care 565 suntu curatu romane, si numai 60 familii Bulgari; alte natiuni acolo nu suntu. — Romanii din Dobrogea suntu fórté lucratori, ocupandu-se cu totu felulu de intreprinderi, avendu si pamentu bunu si indestulu; ei dupa impregiurarile locului tóte necesarele le au, vite si alte averi materiale, fiindu cu tóte multiamiti, numai un'a le lipsesce, nutrimentulu spiritului si celu intelectualu, ei pre acest'a nu-lu au, care 'lu dá numai scól'a. Si asiá dar' eu gasiia pre bietii fratii nostri Romani din Turci'a, ca ei scóle nationale prin comunele loru n'au, asiá incátu copii loru, din lips'a de scóle, crescú cá vitele, fára nici o instructiune si, candu suntu mari, devinu toti numai servitori de josu si ordinari altoru nationalitati, cari totu suntu mai descepti de cátu Romanii, si caus'a ca Romanii, cari din firea loru suntu destulu de descepti, dar' lipsindu-le scól'a, si neinvetiandu nimic'a in copilarie, candu se facu mari, totu nimic'a sciu, prin urmare dar', ei crescandu mari, nu suntu buni de nimic'a.

Trist'a acésta stare a aceloru frati Romani din Dobrogea vediendu-o, sollicitaiu o autorizatiune pentru Dobrogea dela celu de atunci bunu pasia in Dobrogea, Ismailu Beiu, de a puté fi acolo dascalu romanescu, cumu amu fostu si in Romani'a, pe care o si obtieniu; si asiá eu cu acea arma intaritu, in calitate de directoru de a poté organisá scóle primare prin comunele romane din Dobrogea, pe care ordinatiune (buruiuldu) mutesarifulu meu o impartasi si respectiviloru caimacami (prefecti) de prin districte. Eu dar' cu acésta putere investitu. organisaiu 21 scóle romane, incependu cu cea din orasiulu Tulcea si anume:

1. In capital'a Tulcea, unde suntu 400 familii romane.
2. In com. Niculitelu, cu 168 fam. rom.
3. In com. Isaccea, cu 186 fam. rom.
4. In orasiulu Hirsiov'a (Vóros) cu 260 f. rom.
5. In com. Gróp'a Ciobanului, cu 136 f. rom.
6. In com. Gárlieciu, cu 125 fam. rom.
7. In com. Daienii, cu 315 fam. rom.
8. In com. Ostrovu, cu 105 fam. rom.
9. In com. Topatu, cu 225 fam. rom.
10. In orasiulu Macinu cu 360 fam. rom.
11. In comun'a Grecii cu 135 fam. rom.
12. In comun'a Fontan'a Nédeli seau Satu-nou, 150 fam. rom.
13. In com. Turcói'a, cu 155 fam. rom.
14. „ com. Jijil'a, cu 110 fam. rom.
15. „ com. Picinég'a, cu 125 fam. rom.
16. „ com. Arzaciou, cu 98 fam. rom.
17. „ com. Pisi'a, cu 95 fam. rom.
18. „ com. Garbanu, cu 94 fam. rom.
19. „ com. Vacarenii, cu 285 fam. rom.

*) „Romani'a libera“.

20. In com. Luncaviti'a, cu 250 fam. rom.

21. „ com. Rachieriu, cu 60 fam. rom.

Toti noii institutori din aceste 21 scóle romane indata cu a loru numire si intarire in a loru functiune de profesori, fura retribuiti câti-va ani cu câte 200 lei (dóue lire) turcesci pe luna, banii dati dela conaculu fia-carui districtu, salariulu decretatu de bunulu de atunci pasi'a Ismailu Beiu, efectuatu de directorulu scóleloru romane de atunci pe acolo, Nifonu Balasiescu. — Acum firesce, ca acea léfa de institutori pentru acele scóle nu mai exista, ea va trebui de nou creata, totu de unu asemenea barbatu, pentru scólele ce ér' din nou voru trebui a crea pe acolo.

Cu acea ocaziune atunci, directorulu scolasticu Nifonu Balasiescu, ar fi pututu infintiá nu numai aceste 21 de scóle, ci in tóte comunele romane din Dobrogea câte un'a, déca cartile didactice (Abecedariile) nu i-aru fi lipsitu, càci numai atunci pentru copii din acelea 21 scóle avea trebuintia de aprópe 3000 esemplare; toti dascalii cartile pentru scóle le cereau dela directorulu, si acest'a n'avea de unde se li le dea, ca pe acolo nici tipografii nici librării nu suntu si din caus'a lipsei de acéste carti, fu silitu se înceteze provisoriu din acésta frumósa missiune de a organisá scóle romane in Dobrogea.

Acum inse este neaperata trebuintia de infintiarea unei scóle bune romane in orasiulu Macinu, locu preste Dunare de Brail'a, orasiu mare, care cade tocmai in centrulu comuneloru romane din Dobrogea. In Macinu intre alte nationalitati (Turci, Bulgari, Romani), suntu 360 familii romane, ér' Bulgari numai vr'o 55 familii.

Romanii din Macinu, ómeni fórte vrednici si activi, vréu in multe sa imite pe fratii loru vecini din Brail'a si Galati. Ei acum de vr'o 3—4 ani 'si facura o biserică noua romanésca, separata de cea bulgara: si acum de unu anu ridicara si o scóla érași noua, fórte mare si frumósa, in care potu incepea 350 scolari — Ba acestu locu frumosu (Macinulu), pentru positiunea lui comoda este alesu si destinatu de cele 72 comune romane din Dobrogea spre a fi resiedinti'a unei episcopii nóue romane (episcopi'a romana din Dobrogea), care lucru doritu de toti Romanii, de-a se infintiá aici o episcopia romanésca, fú din inima salutatú si firesce mai antáiu dupa datoria incunoscintiátu si cerutu dela prea fericitulu patriarcu alu Constantinopolei, pentru care prea fericirea sa, cu totu sántitulu seu Sinodu in 17 Octobré 1874, si dede aprobarea si archipastorésca sa binecuventare prescriindu si formele, ce trebe se se faca in acésta privintia. — Totu asemenea si inaltu prea sánti'a sa archiepiscopulu si mitropolitulu Calinicu, Primatulu Romaniei, rugatu fiindu de Romanii din Dobrogea, cá in acésta privintia se le stea intr'ajutoriu, si Prea Sántia sa grabnicu si buerosu 'si dede inaltulu seu archipastorescu consimtiementu promitiendu in mai multe ronduri totu putinciosulu seu concursu la unu asiá de frumosu si laudabilu actu religiosu-nationalu.

Dar' acum se lasamu episcopi'a romanésca din Dobrogea pentru alta data, si fiindu-ca localulu celu frumosu, spatiosu si comodu pentru scól'a romana cea prin indemnulu braviloru frati romani din orasiulu Macinu facuta, dicu, ca fiindu-ca localulu acelei frumóse scóle este dejá gat'a, necesitatea reclama neintárdiatu, cá intr'ensulu se se deschida o scóla frumósa romana, carei fiindu-ca orasiulu Macinu este situatu tocma in mijloculu Dobrogei, in malulu dreptu alu Dunarei, aprópe peste apa de frumósele nóstre orasie comerciale Brail'a si Galatiulu, unde vecinatatea acestoru orasie regulate precum si drumulu de feru, acelor'a Romani póte inlesni multe necesitáti, care in alte parti nu se potu aflá: de unde urméza, ca acésta scóla din Macinu fiindu bine organisata intr'unu chipu si cu o programa buna, dar' cu totulu altu-felu, in modu mai practicú, deodata nu cumu suntu programele scóleloru romane din Romani'a, astu-feliu scól'a nóstra romana din Macinu, in proportiune cu cele de aici, va avea trebuintia de puçine cheltuieli, si folosulu ce ea va dá, va fi fórte mare. Intr'ens'a se va invetiá multu, in timpu scurtu, dar' in modu practicú; se voru invetiá numai cele neaparatu trebuincióse si asiá acésta scóla romana din Macinu este destinata, cá in 2—3 ani se devina scól'a centrala, in care unii tineri scolari romani din tóta Dobrogea adunati, acesti'a dupa ce voru trece invetiaturile din clasele primare, intr'o sectiune separata cu dóue clase (doi ani) voru mai invetiá, si urmatóarele: 1. unu cursu scurtu de pedagogia si metodica, 2. unu catechismu mai maricelu, o scurta pastorală, o prescurtare de istori'a bisericesca, glasurile bisericesci si tipiculu, pre care sciintie acesti scolari terminându-le, vomu poté formá dintr'ensii, pe unii invetiatori de scóle satesci; ér' pe alii candidati de preotia, pe la locurile unde va cere trebuinti'a, prin comunele romane din Dobrogea, scapandu cu chipulu acest'a de afurisitulu obiceiú, de a face preotii pe toti carciumarii bancrotati, pe tóte slugile cele rele, ce au fugitu ori au fostu alungati dela tárlele stapaniloru sei, cá ómeni de totu stricati, si dupa câte-va septemani, totu acei stapani locuitori in sate, se pomenea cu slug'a loru celu departatu dela densii de reu, ca le vine popa, se le binecuvinteze casele, se le boteze si se le cunune copii, ér' ei acum se-lu platésca cu câtu va cere; si cu totii se-i sarute man'a, cá la unu sfantu si duhovnicescu parinte. Noi dar' prin acésta scóla centrala vomu profitá fórte multu, pe care sperámu ca ne va ajutá D-dieu si fratii nostrii cei buni, Romanii din Romani'a libera, se o infintiámu; dar' mai cu deosebire speranti'a nóstra cea mare, si potu se dicu segura, e d. G. Chitiu, actualulu ministru instructiunei publice, carele cercandu ca cumu ar poté aceloru frati ai nostrii in acésta lipsa se-i ajute, patrioticulu seu doru vediú, ca cauta a-lu si pune in lucrare, càci pana acumu de unu anu de dile încóce, din sumele ce totu dummélui le alocase in budgetu, anume pëntru scólele romane din Turci'a, a si facutu

subventiuni la cinci scóle între acei Romani din Turci'a; si anume: un'a, scólei primitive romane din Tul'cea, care organizata si deschisa de subscrisulu la anulu 1870, Augustu 16, acumu déca acestu ajutoriu de d-nu ministru G. Chitiu nu i se facea, n'avea cu ce se se mai sustiena. Apoi a mai facutu si alte subventiuni, la patru scóle, dintre Romanii din Macedoni'a. — Intr'acestu zelosu barbatu dicu speramu; ca cá unu bunu si adevratu Romanu ce este, si carele cunósee si neaparat'a nóstra trebuintia, dupa cumu a ajutatu pe altele, si cele prea multu de spusu a mai face, ne va ajutá si scól'a nóstra din Macinu, a carei'a scopu si destinatiune este, cá ea, cá scól'a centrala, se respandésca lumina, cultura si invetiatura între toti Romanii din Dobrogea. Si atunci in Macinu amu avea fericirea pentru prim'a óra a fundá o „scóla centrala romana“, scóla practica, unica in felulu seu, care totu-deodata aru servi 1. si de scóla primara pentru copii, ce voru voi se invetie puçina carte, pentru usulu socialu bine a ceti, corectu a scrie, unu calculu necesaru spre asi puté tiené socotelile negutiatoresci, — 2. si de unu micu seminarium pentru viitorii preoti romani in Dobrogea, lucru care pana acumu n'a fostu, 3. si de unu pedagogiu seau scóla normala, pentru formarea institutorilor romani la scólele romane, ce au se se infiintieze in comunele romane din Dobrogea. Acést'a va fi, dicu, o scól'a modelu, care asemenea ei, astadi, nu numai in tóta Turci'a, dar' in feliulu acest'a nici in Romani'a libera nu esista; (precumu si o episcopia romanésca in tiér'a turcésca). Necesitatea acestoru dóue institute fundamentale si per excellentiam nationale romane, (scól'a si episcopi'a romanésca in Macinu), pentru Romanii din Dobrogea, este atâtu de sémfita, si infiintiarea loru atâtu de dorita si reclamata, încátu fara de dinsele, limb'a si caracterulu nostru nationalu romanu, in Turci'a suntu amenintiate a se perde.

Nifonu Balasescu,
vechiu profesoru de teologia, si acumu
directorulu scóleloru rom. in Turci'a.

Protocolulu

adunarii generale a „Reuniunei invetiatoriloru romani dela scólele confessionale gr. or. din dieces'a Caransebiului“, tienuta in Reciti'a - montana la 2/14 si 3/15 Augustu 1877.

(Urmare.)

8. La provocarea presidiului, notariulu reuniunei cetesce scrisórea veteranului emeritu directoru si profesoru de preparandia Alexandru Gavr'a, care in resumatu contine urmatoriulu cuprinsu: Veteranulu crescatoriu dá espressionu bucuriei si norocirei, ce ar fi pentru densulu, déca ar poté corespunde dorintiei reuniuni si a sale a se aflá in midiloculu fiiloru sei in acésta adunare; dorere inse, ca defectulu sanetatii si alu betranetieloru i stá in cale si nu-i permite indepartarea de acasa. Cu tóte acéste declaréza, cumu ca la

tóte dispositiunile reuniunei, care natiunei nóstre suntu si voru fi spre inaintare, accedéza si bucurosu 'si subscrie numele; mai departe poftesce adunarea, cá purcediendu din axiom'a: „primii, neincungiurabilii si mai necesarii crescatori ai natiuneloru suntu mamele“ se-si faca de obiectu alu discunsiuniloru sale crescerea si educatiunea femeiloru, pentru ca dela acéste provine in mai mare parte cultur'a si prosperarea natiunei.

Spre ajungerea acestui scopu propune infiintiarea unei preparandii de fete in Aradu, éra cu privire la midilócele de sustinere a acestui institutu, provóca pre invetiatori a starui in cerculu loru de activitate, cá persónele avute, cari n'au urmatori, se testeze o parte din averea loru pentru infiintiarea unui fondu. In fine salutandu adunarea, i poftesce succesu bunu si fericite la desbatari si incheia astu-feliu: „Mi prenoiescu dorinti'a, cá uneori se vi aduceti aminte de betranulu vostru informatore dintr'odinióra, carele pentru ustenelele sale nu cere alta dela celu ce a facutu ceriulu si pamentulu, decâtu numai acea un'a, cá se ve véda pre voi in deprinderile vóstre fericiti si in tint'a crescerii se produceti succesele cele mai salutari omenimei. Me despartu de voi, fiiloru mei, si me retragu la scurt'a-mi odichna, ce mi-e destinata se o petrecu pre acestu pamentu, me retragu dicu tramitiendu-Vi aceste câte-va disticóne:

*„Adio institutu cinstitu,
Romani dulce fericitu,
Ca de astadi in colé,
Mai multu nu me vei vedé,
Cinci dieci de ani te-am servitu,
Si cu cinci te-am daruitu
Necurmatu se fi maritu
Intre ómeni poménitu,
Si totu câtu am semenatu
Fia-'n tiéra laudatu!“*

Cetirea acestei scrisori a produsu in ascultatori o emotiune atâtu de mare, încátu pre feçele multor'a se vedeau curgandu lacrimi — simptome de iubire si reverintia catra veteranulu educatoru. Adunarea generala esprima între urari frenetice de „se traiésca“ recunoscintia si multiamita protocolaria amintitului emeritu profesoru si directoru preparandialu, d-lui Alexandru Gavr'a, si dispune, cá acést'a numai decâtu se i-se aduca la cunoscintia din partea presidiului pre calea telegrafica.

9. D-lu Ioanu Marcu face propunerea, cá scrisórea Magnificentiei Sale a D-lui Alexandru Gavr'a, încátu pentru partea sa propunetória, se se predea comisiunei pentru propuneri spre opinare. — Propunerea acésta se primesce.

10. Presidentulu propune adresarea unei telegrame de fiiésca aderintia parintelui Episcopu, Ilustr. Sale D-lui Ioanu Popasu, primulu membru fundatoru alu reuniunei, ceea ce adunarea primesce cu mare bucuria si însufletite „se traiésca“.

11. Conformu ordinei de dî notariulu reuniunei, I. Tin'a, cetesce raportulu comitetului despre activitatea sa si starea reuniunei in anulu espiratu, precumu si despre starea bibliotecei reuniunei, totodata prezentandu si unu proiectu despre modificarea statutelor. — Acestu raportu se va dá unei comisiuni spre esaminare.

12. Cassariulu, Ioanu Opr'a, ceteste raportulu seu despre starea cassei reuniunei dela ultim'a adunare generala pana la adunarea presenta, care deasemenea se va predá unei comisiuni spre esaminare.

13. Presidentulu aduce la cunoscint'a adunarei, cumu-ca s'au insinuat cinci disertatiuni; in privint'a caror'a comitetulu reuniunei a statoritu urmatória ordine de prelegere:

a) Ce insusiri trebuie se aiba invetiatoriulu cu privire la purtarea sociala? de Ioanu Tin'a, invetiatoriu in Boesi'a-romana.

b) Unu cuventu despre educatiunea casnica. Principiele cardinali ale educatiunei. Educatiunea corporala si spirituala, de Ioanu Marcu, invetiatoriu in Boesi'a-montana.

c) Despre scóla poporalasi invetiatoriu, de Ioanu Simu, invetiatoriu in Reciti'a-montana.

d) Scurte priviri asupra vietii nóstre nationali bisericesci din indemnulu statului organicu, de Ioanu Nemoianu, profesoru la institutul pedagogicu in Caransebesiu.

e) Educatiunea mamelor de familia, de Stefanu Albu, invetiatoriu in Reciti'a-romana.

Conformu deci acestei ordine stabilite, toti disertantii de sub a), b), c) si d) si-au cetitu disertatiunile sale, care au fostu ascultate cu mare atentiune si intimpinate cu placere si aplause generali.

14. Precandu erá se urmeze disertatiunea d-lui Albu, d-lu Dr. Vasiciu face propunerea, ca acésta disertatiune se se amáne pe alta siedintia, deórece atentiunea ascultatorilor de presentu e prea obosita. Propunerea d-lui Dr. Vasiciu se primesce.

15. Presidentulu propune alegerea urmatóreloru comisiuni, si anume:

a) O comisiune pentru esaminarea raportului comitetului si pentru propuneri;

b) O comisiune pentru esaminarea raportului cassariului si compunerea unu proiectu de bugetu pentru anulu viitoriu;

c) O comisiune pentru inscrierea de membri la reuniune.

Totodata spre acestu scopu suspinde siedint'a pe 10 minute.

Dupa redeschiderea siedintiei, la propunerea invetiatoriului, Ioanu Marcu, aceste comisiuni se alegu cu unanimitate in urmatóriuulu modu:

α) In comisiunea pentru esaminarea raportului comitetului si pentru propuneri domnii: 1. Stefanu Antonescu, 2. Dr. Vasiciu, 3. Traianu Linti'a, 4. Iuliu Petricu, 5. Iosifu Rosiu si 6. Ioanu Simu.

β) In comisiunea pentru esaminarea raportului cassariului d-nii: 1. Paulu Munteanu, 2. Antoniu Sabinu, 3. Ioanu Baica, 4. I. Albu si 5. Ioanu Nemoianu.

γ) In comisiunea pentru inscrierea membrilor: 1. Aureliu Draganu, 2. Vasiliu Cint'a, 3. D. Novacu, 4. Ioanu Opr'a si 5. St. Albu.

Dupa acésta, fiindu tempulu inaintatu, presedintele radica siedint'a, anunciandu cea procsima conformu programei pe mane-dî la 7 óre de deminétia.

(Va urmá.)

Varietati.

(Religiunea si limb'a romana la preparandi'a de statu din Sighetu, in Marmati'a.) „Gazet'a Transilvaniei“ Nr. 87 aduce din „Maramuresiu“ o corespondintia, din carea estragemu urmatóriuulu pasagiu fórte caracteristicu pentru sentiementele, de cari suntu petrunse organele scolastice ale regimului fácia de noi Romanii:

„Cátu de curendu voiu scrie despre unele cauze scolare si despre nescie atentate, ce s'au facutu asupra limbei nóstre in preparandi'a de statu din Sighetu (Sziget); inse acumu, sperandu, ca se va aplaná lucrulu, in cátu se nu fimu siliti a serie cu indignatiune si a crestá cu litere grave neindreptatrea si neloiialitatea . . ., facemu numai atentu pre d-lu inspectore scolariu, ca in protocolulu, ce s'a luat de o comisiune constatatória din tramisi ai ministeriului de culte si instructiune si altii asupra cauzei nóstre atunci, candu s'a desfiintiatu preparandi'a romana din Sighetu, pe ruinele careia s'a infiintiatu alt'a de statu, s'a fostu sustienutu catedr'a pentru limb'a romana si religiune. In biserica nóstra nationala dupa dreptulu bisericescu si naturalu limb'a romana este limb'a bisericesca, si in aceea limba se propunu la noi tóte invetiaturile si doctrinele religióse si morali in biserica si scóla. Cumu cugeta dar' dumnealoru, ca voru poté propune in scólele romane acei invetiatori esiti din preparandi'a de statu ungresca, cari nici religiunea nu o sciu in limb'a romana, éra gramatic'a nu o au invetiatu de locu? Se binevoiesca dar' a intielege d-lu inspectoru scolariu, ca dispunerea ce o a facutu din propri'a auctoritate, cumca **religiunea se se propuna ungresce, éra limb'a romana se nu se propuna de locu**, e cu totul arbitraria si lovesce in drepturile cele mai sante ale biserice si ale poporului.“ — Inspectorulu scie cu cine are de a face.

Rogamu de nou pre toti domnii prenumeranti, cari suntu in restantia cu costulu abonamentului, a se achitá odata, cáci nu mai potemu asteptá.

Redactiunea „Scólei Romane“.